

Providing an Entrepreneurship Competency Framework for Education of Teenagers in Schools with a Sustainable Development Approach

Parham Jalalichime

Ph.D. Candidate, Department of Business Management, Aras International University Campus, University of Tehran, Iran. E-mail: parhamjalali@ut.ac.ir

Ayoub Mohammadian*

*Corresponding Author, Associate Prof., Department of IT Management, Faculty of Industrial and Technology Management, College of Management, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: mohamadian@ut.ac.ir

Taher Roshandel Arbatani

Prof., Department of Media Management and Business Communication, Faculty of Business Management, College of Management, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: arbatani@ut.ac.ir

Aidin Salamzadeh

Assistant Prof., Department of Media Management and Business Communication, Faculty of Business Management, College of Management, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: salamzadeh@ut.ac.ir

Abstract

Objective

In today's world, entrepreneurship plays a pivotal role in enhancing the skills and capabilities of adolescents in educational institutions. Given the critical role of entrepreneurship in sustainable development, the main objective of this study is to present a competency framework for entrepreneurship education for adolescents in schools, aligned with a sustainable development approach. This research aims to identify and define the key competencies needed to foster entrepreneurial spirit and abilities in adolescents. Strengthening these competencies can prepare adolescents for future economic and social challenges and contribute meaningfully to sustainable development.

Citation: Jalalichime, Parham; Mohammadian, Ayoub; Roshandel Arbatani, Taher & Salamzadeh, Aidin (2025). Providing an Entrepreneurship Competency Framework for Education of Teenagers in Schools with a Sustainable Development Approach. *Journal of Public Administration*, 17(2), 489-513. (in Persian)

Methods

This study is qualitative and based on an interpretivist paradigm. To collect data, a meta-synthesis method was employed, involving a comprehensive and systematic analysis of relevant research literature. Articles published between 2000 and 2024 were reviewed. A systematic exclusion sampling technique was used to finalize the selection of articles, resulting in 12 studies being chosen as the core focus of this research. These selected articles include research that explores entrepreneurial competencies and their impact on adolescents within educational settings.

Results

The analysis of the selected articles led to the identification of three key competency categories: general competencies, managerial competencies, and specific competencies. General competencies include abilities such as creative thinking, problem-solving, and decision-making, which form the foundational pillars of entrepreneurship. Managerial competencies encompass skills related to resource management, organization, and leadership, which are essential for success in entrepreneurial processes. Specific competencies refer to the technical skills and specialized knowledge required for entrepreneurial activities in various fields. Each of these competencies has been clearly defined and described, contributing to the development of entrepreneurial spirit and abilities in adolescents. Additionally, these competencies play a significant role in promoting sustainable development through educational programs.

Conclusion

The findings of this study can be used to design and develop effective educational programs aimed at enhancing entrepreneurial competencies among adolescents, with a focus on sustainable development. This research emphasizes the importance of entrepreneurship as an empowering tool in the lives of adolescents and underlines the necessity of integrating entrepreneurship-related education into school curricula. Overall, the study provides a foundation for educational policy-making and the design of impactful programs in the field of entrepreneurship education aligned with sustainable development goals. Finally, the research results demonstrate that the identified competencies can help train a new generation of capable entrepreneurs equipped with sustainability-oriented skills. Implementing this model can support teenagers in achieving success not only in business but also in personal growth and long-term sustainability. In general, this research, by providing a comprehensive and practical model for teaching entrepreneurship to adolescents, lays the groundwork for the development of the skills and attributes necessary for success in today's complex and evolving world. Based on these findings, appropriate educational structures and content can be developed to improve the level of core competencies among adolescents to promote entrepreneurship. Additionally, this research recommends that educational institutions introduce interactive and project-based educational programs to foster general competencies such as innovative thinking and emotional intelligence. These programs may include hands-on workshops, group activities, and role-playing scenarios that encourage students to generate creative ideas and solve real-world problems. Furthermore, techniques such as discussions and case analysis can be effective in strengthening critical thinking and emotional intelligence.

Keywords: Competency, Entrepreneurship, Adolescents, Sustainable Development.

ارائه چارچوب شایستگی کار آفرینی برای آموزش نوجوانان در مدارس با رویکرد توسعه پایدار

پرهام جلالی چیمه

دانشجوی دکتری، گروه مدیریت بازرگانی، پردیس بین‌المللی ارس، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: parhamjalali@ut.ac.ir

ایوب محمدیان*

* نویسنده مسئول، دانشیار، گروه مدیریت فناوری و اطلاعات، دانشکده مدیریت صنعتی و فناوری، دانشکده‌های مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: mohamadian@ut.ac.ir

طاهر روشندل اربطانی

استاد، گروه مدیریت رسانه و ارتباطات کسب‌وکار، دانشکده مدیریت کسب‌وکار، دانشکده‌های مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: arbatani@ut.ac.ir

آیدین سلام‌زاده

استادیار، گروه مدیریت رسانه و ارتباطات کسب‌وکار، دانشکده مدیریت کسب‌وکار، دانشکده‌های مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: salamzadeh@ut.ac.ir

چکیده

هدف: کارآفرینی به‌عنوان یکی از موضوعات کلیدی در توسعه پایدار و آموزش نوجوانان مطرح است. هدف این پژوهش، ارائه چارچوب شایستگی کارآفرینی برای آموزش نوجوانان در مدارس با رویکرد توسعه پایدار است. با توجه به اهمیت پرورش مهارت‌های کارآفرینی از سنین پایین، این مطالعه به شناسایی و تعریف شایستگی‌های کلیدی موردنیاز برای تقویت روحیه و توانایی‌های کارآفرینانه در نوجوانان می‌پردازد. توسعه این شایستگی‌ها می‌تواند نوجوانان را برای مواجهه با چالش‌های اقتصادی و اجتماعی آینده آماده سازد و نقش آن‌ها را در توسعه پایدار تقویت کند.

روش: این پژوهش با رویکرد کیفی و بر اساس پارادایم تفسیری انجام شده است. به‌منظور گردآوری داده‌ها، از روش فراترکیب استفاده شده است که تحلیل جامع و نظام‌مند مطالعات پژوهشی مرتبط با این موضوع را شامل می‌شود. در این راستا، مقاله‌های منتشرشده بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ بررسی و از روش نمونه‌گیری حذفی سیستماتیک برای انتخاب مقاله‌های نهایی استفاده شد. درنهایت، ۱۲ مقاله

استناد: جلالی چیمه، پرهام؛ محمدیان، ایوب؛ روشندل اربطانی، طاهر و سلام‌زاده، آیدین (۱۴۰۴). ارائه چارچوب شایستگی کارآفرینی برای آموزش نوجوانان در مدارس با رویکرد توسعه پایدار. مدیریت دولتی، ۱۷(۲)، ۴۸۹-۵۱۳.

که به بررسی شایستگی‌های کارآفرینی و تأثیرهای آن بر نوجوانان در محیط‌های آموزشی پرداخته بودند، به‌عنوان هسته اصلی این پژوهش انتخاب شد.

یافته‌ها: تحلیل مطالعات منتخب، به شناسایی سه دسته شایستگی کلیدی منجر شد که عبارت‌اند از: ۱. شایستگی‌های عمومی شامل مهارت‌هایی مانند تفکر خلاق، حل مسئله و تصمیم‌گیری که زیربنای کارآفرینی را تشکیل می‌دهند؛ ۲. شایستگی‌های مدیریتی شامل مهارت‌های مرتبط با مدیریت منابع، سازمان‌دهی و رهبری که برای موفقیت در فرایندهای کارآفرینی ضروری هستند؛ ۳. شایستگی‌های اختصاصی شامل مهارت‌های فنی و دانش تخصصی موردنیاز برای فعالیتهای کارآفرینانه در حوزه‌های مختلف. این شایستگی‌ها در تقویت روحیه و توانایی‌های کارآفرینانه نوجوانان نقش مهمی ایفا می‌کنند و موجب ارتقای توسعه پایدار در برنامه‌های آموزشی می‌شوند.

نتیجه‌گیری: نتایج این مطالعه می‌تواند به طراحی و توسعه برنامه‌های آموزشی مؤثر در راستای ارتقای شایستگی‌های کارآفرینی نوجوانان با رویکرد توسعه پایدار کمک کند. این پژوهش نشان می‌دهد که کارآفرینی به‌عنوان ابزاری توانمندساز در زندگی نوجوانان مطرح است و ضرورت ادغام آموزش‌های مرتبط با کارآفرینی در برنامه‌های درسی مدارس را برجسته می‌سازد.

کلیدواژه‌ها: شایستگی، کارآفرینی، نوجوانان، توسعه پایدار.

مقدمه

امروزه کارآفرینی به عنوان مبحثی مهم در حیطه‌های مرتبط با توسعه پایدار مطرح است (کلایی و یعقوبی، ۱۴۰۱). مبحث کارآفرینی در سطح ادبیات تحقیقاتی و همچنین مفاهیم کاربردی، به یکی از اصطلاحات مهم در کسب و کارها تبدیل شده است (چیدری، محمدیان، خلیلی عراقی و رشادت‌جو، ۱۳۹۹). این مفهوم، ابتدا، در حیطه ویژگی‌های کارآفرین مطرح شد؛ سپس به مفاهیمی همچون کارآفرینی زنان سوق داده شده است (کارپنتر و ویلسون^۱، ۲۰۲۲). مفهوم کارآفرینی از بحث کارآفرینی سیاسی (ساعدی، موسوی و آهنگ، ۱۳۹۹) تا کارآفرینی در بودجه‌ریزی (مقیمی و سلمانیان، ۱۴۰۳) گسترش یافته است. در همین حال، توسعه فناوری‌های به‌روز سبب شده است تا کارآفرینی در مباحث فناورانه نیز، به عنوان مبحثی مهم در ادبیات این موضوع مطرح شود (رمضان‌پور نرگسی، طالقانی، رمضان‌پور نرگسی و غفاری، ۱۳۹۳). در سال‌های اخیر با توجه به انتقادهای شکل گرفته به نظام‌های آموزشی متداول در بسیاری از کشورها، به‌خصوص در زمینه کاربردی‌نبودن محتوای آموزشی، مبحث کارآفرینی در حیطه نوجوانان و کودکان نیز مطرح شده است (وینگر^۲، ۲۰۱۹). این موضوع را می‌توان در مراحل اولیه توسعه دانست؛ اما سرعت پیاده‌سازی کاربردی‌کردن محتوای آموزشی با رویکرد کارآفرینی در بسیاری از کشورهای جهان، به‌ویژه در نقاط کشورهای اسکاندیناوی به‌شدت مطرح بوده است (ایوو و همکاران^۳، ۲۰۲۱). این رویکرد توسعه‌ای و نگاه به کارآفرینی از منظر آموزش در سنین پایین، در نهایت می‌تواند برای کشورها، به‌خصوص در زمینه توسعه پایدار، مزایای عمده‌ای را داشته باشد (مدینا ویدال، بوئنستادو فرناندز و مولینا اسپینوزا^۴، ۲۰۲۳). با این حال، در حیطه آموزش‌های کارآفرینی در سنین اولیه، چالش‌های مهم جهانی مطرح است. در این زمینه باید بیان کرد که یک نسل کامل از دانش‌آموزان در سراسر جهان، از آموزش کارآفرینی محروم هستند (لیو، گورگیفسکی، کی و پاس^۵، ۲۰۲۲). طبق گزارش ناظر جهانی کارآفرینی (GEM) که بر اساس ارزیابی بیش از ۲۰۰۰ کارشناس ملی در ۵۰ اقتصاد مختلف انجام شده است، اکثر کشورها در ارائه آموزش کارآفرینی در مدارس عملکرد ضعیفی دارند. از ۱۳ شاخص اصلی موردبررسی، آموزش کارآفرینی در مدارس در ۳۹ کشور رتبه آخر را کسب کرد (ریجاتی، پورویتاسار، سومپنو و پورنومو^۶، ۲۰۲۲). حتی برخی کشورهای پیشرفته اروپایی مانند فرانسه، آلمان و لهستان، امتیازهای کمی در این زمینه داشتند (کروز ساندووال، وازکز پارا و آلونسو گالیسیا^۷، ۲۰۲۲). تنها فنلاند بود که در زمینه آموزش کارآفرینی در مدارس، امتیاز بالاتری نسبت به آموزش‌های پس از مدرسه کسب کرد (سیاهران و کلو^۸، ۲۰۲۲). در همین زمینه می‌توان بیان کرد که اجرای آموزش‌های کارآفرینی در مدارس با چالش‌های متعددی مواجه است که از جمله آن‌ها، می‌توان به کمبود منابع و حمایت‌های مالی اشاره کرد. بسیاری از مدارس، به‌دلیل محدودیت بودجه قادر به

1. Carpenter & Wilson

2. Wenninger

3. Iwu et al.

4. Medina-Vidal, Buenestado-Fernández & Molina-Espinosa

5. Liu, Gorgievski, Qi & Paas

6. Rijati, Purwitasar, Sumpeno & Purnomo

7. Cruz-Sandoval, Vázquez-Parra & Alonso-Galicia

8. Syahrán & Kello

تأمین تجهیزات و برنامه‌های آموزشی مناسب برای توسعه شایستگی‌های کارآفرینی نیستند. علاوه‌براین، نبود زیرساخت‌های آموزشی مناسب و فضای کافی برای ارائه آموزش‌های عملی و کارگاه‌های کارآفرینی نیز، از جمله موانع اساسی به‌شمار می‌رود (بونایوتو و همکاران^۱، ۲۰۲۳). این مشکلات به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه و حتی برخی کشورهای پیشرفته اروپایی مشاهده می‌شود، جایی که گزارش‌ها نشان داده‌اند، آموزش کارآفرینی در مدارس، اولویت چندانی ندارد و امتیازهای پایینی کسب کرده است (کروز ساندووال و همکاران، ۲۰۲۲). یکی دیگر از مشکلات عمده، نبود نیروی انسانی متخصص برای تدریس کارآفرینی در مدارس است. بیشتر معلمان در نظام‌های آموزشی فعلی، در زمینه کارآفرینی، آموزش کافی دریافت نکرده‌اند و به همین دلیل، توانایی تدریس این مباحث به دانش‌آموزان را ندارند. این موضوع باعث می‌شود که برنامه‌های آموزشی کارآفرینی، به‌صورت سطحی و بی‌تأثیر اجرا شوند. ناهم‌راستایی بین محتوای آموزشی و نیازهای واقعی بازار کار نیز، از دیگر چالش‌هاست؛ زیرا بسیاری از برنامه‌های آموزشی فعلی توانایی ایجاد تفکر خلاق و مهارت‌های عملی در دانش‌آموزان را ندارند (سیاهران و کلو، ۲۰۲۲).

به‌طور کلی، می‌توان بیان کرد که عواقب درازمدت اجرای ضعیف آموزش کارآفرینی در مدارس هنوز ناشناخته است؛ اما می‌تواند موارد زیر را برشمرد:

- آگاهی اندک از کارآفرینی به‌عنوان گزینه‌ای در میان نوجوانان؛
 - نوجوانانی که درک کمی از نحوه عملکرد اقتصادشان دارند و به همین دلیل، از مطالبه‌گری سیاست‌مداران خود ناتوان هستند؛
 - ناتوانی در استفاده بهینه از سرمایه‌گذاری شخصی و مالی موردنیاز برای تبدیل کسب‌وکار جدید به کسب‌وکار تثبیت‌شده و درنتیجه، چرخه بی‌پایانی از کسب‌وکارهای جدید کوتاه‌مدت (یانگ و نیومسیلپ^۲، ۲۰۲۲).
- این موضوع سبب شده است تا مبحث کارآفرینی برای کودکان و نوجوانان به صدر مباحث در این حیطه تبدیل شود. کشورهای جهان انتظار دارند که با تغییرات سریع جهانی در حیطه‌های فناوری و همچنین آینده مرتبط به فعالیت‌های اقتصادی نوین و ایجاد نیازهای اجتماعی متفاوت، افراد بتوانند بعد از فارغ‌التحصیلی از مراکز آموزشی و دانشگاهی مهارت‌های فنی، مدیریتی و ادراکی مناسب را برای حل مسائل جدید داشته باشند. موضوعی که بر اساس گزارش‌های یادشده، به نظر می‌رسد با شیوه‌های آموزشی کنونی، به‌سختی قابل دستیابی باشد.
- در این میان، یکی از مسائل مهم در زمینه‌های مرتبط با آموزش، به‌خصوص آموزش نوجوانان و کودکان، نقش آموزش‌ها در توسعه پایدار است (سیدوروپولوس^۳، ۲۰۱۴). امروزه یکی از مسائل مهم و مطرح در حیطه‌های مرتبط با آموزش، توسعه مهارت‌های افراد در سنین پایین است (بونایوتو و همکاران، ۲۰۲۳). برای حل مسائل اجتماعی، حرکت به‌سمت توسعه پایدار ضروری است که این امر با آموزش مفاهیم مرتبط از سنین پایین در مدارس ممکن می‌شود. آموزش کارآفرینی، به‌عنوان یکی از مباحث کلیدی، باید در برنامه‌های درسی در قانون قرار گیرد و مدل شایستگی

1. Bonaiuto et al.

2. Yang & Niyomsilp

3. Sidiropoulos

به عنوان یکی از رویکردهای مؤثر در این حوزه می تواند به کار گرفته شود. رویکرد توسعه پایدار، بر برآوردن نیازهای حال بدون به خطر انداختن توانایی نسل های آینده برای برآوردن نیازهای خود متمرکز است. این موضوع شامل پایداری اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی است (سیدوروپولوس، ۲۰۱۴). آموزش کارآفرینی به نوجوانان، می تواند راهی برای ارتقای توسعه پایدار با تجهیز آن ها به مهارت ها و دانش برای ایجاد و راه اندازی کسب و کارهای پایدار باشد. این مشاغل می توانند به اقتصاد محلی کمک کنند (برونه و لاتز^۱، ۲۰۲۰)، شغل ایجاد کنند و اثرهای منفی زیست محیطی را به حداقل برسانند. علاوه بر این، می تواند به آن ها کمک کند تا خودکفایی بیشتری داشته باشند و کمتر به فرصت های شغلی سنتی وابسته باشند (والریو، پارتون و راب^۲، ۲۰۱۴). در همین زمینه، به نظر می رسد توجه به توسعه پایدار در آموزش های کاربردی، در حیطه های کارآفرینی نیز به خوبی مطرح نشده است. این مسئله به بازنگری در سیاست های مرتبط با این موضوع و ایجاد و توسعه مهارت ها و شایستگی هایی در افراد از سنین پایین نیاز دارد؛ به صورتی که در نهایت افراد بتوانند با استفاده از این ابعاد، به سمت کارآفرینی و توسعه پایدار گام بردارند. موضوعی که در حال حاضر در گزارش های مرتبط کمتر به آن پرداخته شده است (شیتو و آمائو تایوو^۳، ۲۰۲۱).

از سوی دیگر، یکی از مباحث تمرکزی در حیطه های مرتبط با آموزش های کارآفرینی، شایستگی های مدنظر است. درواقع بسیاری از سازمان های امروزی تلاش می کنند تا در بخش توانمندسازی های نیروی انسانی خود، به مبحث شایستگی های محوری توجه کنند. بر همین اساس، آموزش های کارآفرینی نیز تلاش می کنند تا در میان افراد بر حیطه های مرتبط با شایستگی تمرکز ویژه ای داشته باشند؛ به خصوص اینکه این شایستگی ها می توانند در سنین پایین شکل گیرند و نهادینه شوند و از سویی، برخی از شایستگی ها در سنین نوجوانی راحت تر شکل می گیرند که این موضوع سیاست گذاران آموزشی را به سمت آموزش ها و توسعه شایستگی ها از این سنین سوق داده است. نکته مهم و چالش برانگیز در این زمینه، شناخت حیطه هایی است که بر اساس توسعه پایدار برای افراد لازم است. درواقع درک صحیح از نیازهای آینده کسب و کارها بر اساس رویکردهای آینده نگاری، می تواند به شناخت شایستگی های مورد نیاز برای آموزش در زمان فعلی منجر شود. موضوعی که به نظر به بررسی های عمیق تری نیاز دارد (لیندر^۴، ۲۰۱۸).

در همین زمینه، در کشور ایران نیز مشکلات یادشده در حیطه های آموزش کارآفرینی وجود دارد. محتوای درسی ارائه شده برای نوجوانان در سطوح مختلف درسی، با فعالیتهای کارآفرینانه و ایجاد انگیزه برای کارآفرینی ارتباطی ندارد و از سویی اضافه شدن برخی دروس فنی و حرفه ای به محتوای درسی، به نظر می رسد نتوانسته است که این هدف را تأمین کند. از سویی، مراکز آموزشی متعددی در سال های اخیر، به منظور آموزش کارآفرینی در میان کودکان و نوجوانان تأسیس شده که یا پس از مدتی تعطیل شده اند یا نتوانسته اند اثربخشی لازم را کسب کنند. برای تبیین خلأ نظری در تحقیق حاضر، با مرور ادبیات موجود مشخص شد که علی رغم اهمیت روزافزون کارآفرینی در توسعه پایدار (کلابی و یعقوبی، ۱۴۰۱؛ رمضان پور نرگسی و همکاران، ۱۳۹۳) و توجه به کارآفرینی در آموزش کودکان و نوجوانان (ونینگر،

1. Brüne & Lutz

2. Valerio, Parton & Robb

3. Shittu & Amao-Taiwo

4. Lindner

۲۰۱۹؛ ایوو و همکاران، ۲۰۲۱)، مطالعات کمی به‌طور مشخص بر شایستگی‌های مورد نیاز برای آموزش کارآفرینی در سنین پایین تمرکز کرده‌اند. همچنین گزارش‌های جهانی، از ضعف شدید در آموزش کارآفرینی در مدارس، حتی در کشورهای پیشرفته (ریجاتی و همکاران، ۲۰۲۲؛ کروز ساندووال و همکاران، ۲۰۲۲)، به‌ویژه در زمینه هماهنگی محتوا با نیازهای بازار کار و توسعه پایدار حکایت می‌کنند (سیاهران و کلو، ۲۰۲۲).

در ایران نیز، مشکلات مشابهی وجود دارد. برنامه‌های آموزشی فعلی، نتوانسته‌اند برای کارآفرینی در نوجوانان انگیزه و مهارت‌های کافی ایجاد کنند و تلاش‌های محدود در این حوزه، اغلب ناموفق بوده است (بونایوتو و همکاران، ۲۰۲۳). علاوه‌براین، تحقیقات داخلی نیز در این زمینه به‌شدت محدود است و اندک تحقیقات موجود نیز، به ابعاد نظری کارآفرینی کودکان و نوجوانان نپرداخته‌اند. این فقدان مبانی نظری و چارچوب‌های کاربردی در ادبیات تحقیقاتی داخلی و بین‌المللی، خلأیی را ایجاد کرده است که ضرورت بررسی و ارائه چارچوبی برای آموزش کارآفرینی با رویکرد توسعه پایدار در میان نوجوانان را برجسته می‌کند. این چالش‌ها و خلأهای موجود، سبب شده است تا محقق با تمرکز بر هدف توسعه مهارت‌های ذهنی و عملکردی در میان نوجوانان، در جهت کارآفرینی نوجوانان، به ارائه چارچوبی در این زمینه اقدام کند. با توجه به این مباحث، سؤال اصلی این پژوهش مطرح می‌شود: چارچوب مناسب برای شایستگی آموزش کارآفرینی در میان نوجوانان با رویکرد توسعه پایدار چیست؟

پیشینه تجربی پژوهش

پیشینه‌های تحقیقاتی در زمینه شایستگی‌های کارآفرینی و آموزش کارآفرینی، به بررسی ابعاد مختلف این موضوع پرداخته‌اند. در ادامه به بررسی برخی از این پژوهش‌ها پرداخته می‌شود.

غفرانی، حسینی و موسی‌خانی (۱۴۰۱) مدلی برای مدارس کارآفرین ارائه دادند که به توسعه شایستگی‌های کارآفرینانه در دانش‌آموزان مقطع متوسطه می‌پردازد. این مدل با استفاده از روش نظریه داده‌بنیاد و مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با متخصصان آموزش کارآفرینی شکل گرفته است. نتایج مطالعه نشان می‌دهد که شایستگی‌هایی مانند رهبری، ارتباطات، سواد کسب‌وکار و مهارت‌های بین فردی در آموزش کارآفرینی ضروری هستند.

سبک آرا (۱۴۰۰) با تأکید بر اهمیت شایستگی‌های کارآفرینی برای موفقیت تجاری، بیان می‌کند که این شایستگی‌ها از طریق آموزش و یادگیری مهارت‌های جدید، نگرش‌ها و ارتباطات شخصی توسعه داده می‌شوند. این مطالعه نشان می‌دهد که شایستگی‌های کارآفرینی، از طریق برنامه‌های آموزش کارآفرینی یاد گرفته می‌شوند و به‌عنوان معیاری برای تدوین استراتژی‌های کسب‌وکار عمل می‌کنند.

کشاوری، جاودانی و بدخشان (۱۴۰۰) چارچوبی برای شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان کارآفرین طراحی کردند. این پژوهشگران با رویکرد کیفی و با استفاده از روش تحلیل مضمون، مضامین مرتبط با شایستگی‌های معلمان کارآفرین را استخراج و چارچوبی شامل شایستگی‌های شخصیتی، تدریس، اجتماعی و حرفه‌ای ارائه کردند.

اشرافی و نجفی هزارجریبی (۱۳۹۹) به بررسی شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی پرداختند و ابعاد مختلف این شایستگی‌ها را به شایستگی‌های اجرایی، کارآفرینی، علمی، حرفه‌ای و فردی دسته‌بندی کردند. این مطالعه نشان می‌دهد که شایستگی‌های کارآفرینی، در توسعه مدارس و مؤسسه‌های آموزشی نقش مهمی دارند.

پای خسته، علم بیگی و بطحایی (۱۳۹۶) در تحقیقی به بررسی شایستگی‌های موردنیاز برای توسعه کارآفرینی پایدار در آموزش عالی کشاورزی پرداختند. آن‌ها بر اهمیت پایداری در کارآفرینی و نقش آن در اثربخشی کسب‌وکارها، به‌ویژه برای کارآفرینان نوپا تأکید می‌کنند. این پژوهش با روش پیمایشی و مدل‌سازی معادلات ساختاری انجام شده و به شناسایی هفت بُعد کلیدی شایستگی‌های توسعه پایدار کارآفرینانه در دانشجویان کشاورزی پرداخته است. این ابعاد عبارت‌اند از: شایستگی تفکر سیستمی، نگاه تلفیقی، تفکر بصیرت‌گرا، هنجاری، اقدام بین فردی و مدیریت استراتژیک. تمرکز بر این شایستگی‌ها در آموزش‌های کشاورزی، می‌تواند به تربیت کارآفرینان نوپا و توسعه پایدار در نظام آموزش عالی کشاورزی منجر شود.

کریمی (۱۳۹۵) در تحقیقی دیگر بر اهمیت کارآفرینی در آینده کشاورزی و امنیت غذایی تأکید کرده است. وی با توجه به چالش‌های زیست‌محیطی و محدودیت منابع، بر ضرورت مولد و بهره‌ور بودن کشاورزی در آینده اشاره می‌کند. با این حال، کریمی معتقد است که در برنامه‌های آموزش کارآفرینی کشاورزی، بیش از شایستگی‌های ویژه کارآفرینی، بر شایستگی‌های عمومی کسب‌وکار تأکید می‌شود. او بر اساس مطالعه موريس و همکاران، ۱۳ شایستگی کارآفرینانه را معرفی می‌کند که تمامی مراحل فرایند کارآفرینی از شناسایی تا بهره‌برداری از فرصت‌ها را پوشش می‌دهد. این شایستگی‌ها می‌توانند به تدوین برنامه‌های اثربخش آموزش کارآفرینی کشاورزی و ارتقای شایستگی‌های دانشجویان در این زمینه کمک کنند.

شفیعی و شوقی (۱۳۹۰) در تحقیقی با عنوان «تبیین رویکرد شایستگی در آموزش کارآفرینی» بیان می‌کنند که دانشگاه‌ها به‌عنوان موتور رشد و توسعه، در تأمین نیازهای توسعه‌ای جامعه نقش مهمی دارند. آن‌ها اشاره می‌کنند که آموزش کارآفرینی بر موفقیت سرمایه‌گذاری‌های کارآفرینانه اثر مثبت دارد؛ اگرچه این تأثیر در فرهنگ‌های مختلف، متفاوت است. آن‌ها بر اهمیت شایستگی‌های کارآفرینانه در تولد، بقا و رشد سرمایه‌گذاری‌های پُرخطر تأکید دارند و معتقدند که درک درست از این شایستگی‌ها، می‌تواند اثرهای عملی مهمی داشته باشد. این مقاله به آموزش مبتنی بر شایستگی پرداخته و شایستگی‌های مدیریتی، تعاملات و ارتباطات، فنی، ادراکی و ویژگی‌های منحصر به فرد را به‌عنوان شایستگی‌های مهم کارآفرینان مطرح می‌کند که باید در حوزه‌های آموزشی مورد تأکید قرار گیرند.

گارسیا گونزالز و رامیرز-مونتویا^۱ (۲۰۲۳) در تحقیقی با عنوان «شایستگی کارآفرینی اجتماعی در آموزش عالی: تحلیلی با استفاده از روش‌های ترکیبی»، بیان می‌کنند که کارآفرینی اجتماعی یک شایستگی ضروری در آموزش عالی است؛ اگرچه تحقیقات در این زمینه هنوز در مراحل اولیه است. آن‌ها با استفاده از روش ترکیبی شامل پرسش‌نامه، مصاحبه با استادان و گروه‌های متمرکز با دانشجویان، به بررسی شایستگی‌های مرتبط با کارآفرینی اجتماعی پرداخته‌اند.

نتایج تحقیق نشان می‌دهد که شایستگی‌های یادگیری، فنی، ادراکی، رفتاری و شخصیتی، معیارهای مهم شایستگی در آموزش عالی هستند.

فررس گارسبا، سیلز زاگیر و سرادل لویز^۱ (۲۰۲۱) در تحقیقی با عنوان «توسعه شایستگی‌های کارآفرینی در آموزش عالی: رویکرد مدل ساختاری»، به بررسی روابط بین شایستگی‌های عمومی و خاص و تأثیر آن‌ها بر شایستگی‌های کارآفرینی پرداخته‌اند. این تحقیق روی نمونه‌ای از ۳۳۷ دانشجو در رشته مدیریت و مدیریت بازرگانی انجام شده است. آن‌ها با استفاده از روش تحلیل چند متغیره حداقل مربعات جزئی (PLS) نشان داده‌اند که بین گروه‌های مختلف شایستگی، به‌ویژه بین شایستگی‌های سیستمی و حرفه‌ای با شایستگی‌های کارآفرینی، رابطه معناداری وجود دارد. همچنین متغیر تجربه به‌طور مثبت بر توسعه شایستگی‌های کارآفرینی تأثیر دارد، در حالی که جنسیت و سن تأثیری ندارند.

وانگ، یوه و ون^۲ (۲۰۱۹) در تحقیق خود نشان دادند که آموزش کارآفرینی در آموزش عالی با توسعه شایستگی‌ها و نیت کارآفرینی دانشجویان ارتباط مثبتی دارد. آن‌ها با بررسی تأثیر برنامه خلاقیت و کارآفرینی (CEP) در دانشگاه ملی تایوان، دریافتند که این دوره بر شایستگی‌ها و نیت کارآفرینی، به‌ویژه در حوزه نگرش، تأثیرهای مثبتی دارد. این پژوهش شایستگی‌های دانش، مهارت و نگرش را به‌عنوان نیازهای آموزشی محوری کارآفرینان شناسایی کرده است.

همچنین در حوزه شایستگی‌های کارآفرینی نوجوانان، پژوهش‌های متعددی به بررسی عوامل مؤثر در توسعه این شایستگی‌ها پرداخته‌اند. یکی از این شایستگی‌ها که در ادبیات تحقیق برجسته شده است، تفکر نوآورانه است که توسط مدینا ویدال و همکاران (۲۰۲۳) مطرح شده است. تفکر نوآورانه به توانایی فرد در ارائه راه کارهای جدید و خلاقانه برای مسائل و چالش‌های موجود در محیط کارآفرینی اشاره دارد. همچنین، تفکر علمی و سیستماتیک که توسط مدینا ویدال و همکاران (۲۰۲۳) بررسی شده، به‌عنوان یکی دیگر از مهارت‌های ضروری کارآفرینی شناخته شده است. این مهارت‌ها کمک می‌کنند که نوجوانان به‌شیوه‌ای دقیق‌تر و تحلیلی‌تر به مسائل نگاه کنند و از دیدگاهی کلی‌تر برای حل مشکلات استفاده کنند.

لیندنر (۲۰۱۸) بر اهمیت تفکر انتقادی و پایدار در کارآفرینی تأکید کرده است. تفکر انتقادی به‌معنای ارزیابی دقیق و منطقی اطلاعات و فرضیه‌هاست که به کارآفرینان کمک می‌کند تا تصمیم‌های بهتری بگیرند. تفکر پایدار نیز به فرد این توانایی را می‌دهد که در تصمیم‌گیری‌ها، به ملاحظات محیطی و اجتماعی توجه کند و راه کارهایی ارائه دهد که هم از نظر اقتصادی و هم از نظر زیست‌محیطی پایدار باشد. لیندنر، همچنین به شناسایی فرصت‌ها و توانایی ایده‌پردازی به‌عنوان مهارت‌های اساسی در کارآفرینی اشاره کرده است. علاوه بر مهارت‌های شناختی و فکری، شایستگی‌های روان‌شناختی نیز در موفقیت کارآفرینان نوجوان نقش حیاتی دارند.

دونوسو گونزالس، پدرازا ناوارو و پالفرو فرناندز^۳ (۲۰۲۲) بر شایستگی‌های روان‌شناختی همچون استقلال فردی و

1. Ferreras-Garcia, Sales-Zaguirre & Serradell-López

2. Wang, Yueh & Wen

3. Donoso-González, Pedraza-Navarro & Palferro-Fernández

کانون کنترل تأکید کرده‌اند. این مهارت‌ها به نوجوانان کمک می‌کنند تا با اعتمادبه‌نفس بیشتری تصمیم بگیرند و بتوانند بر چالش‌های محیطی غلبه کنند.

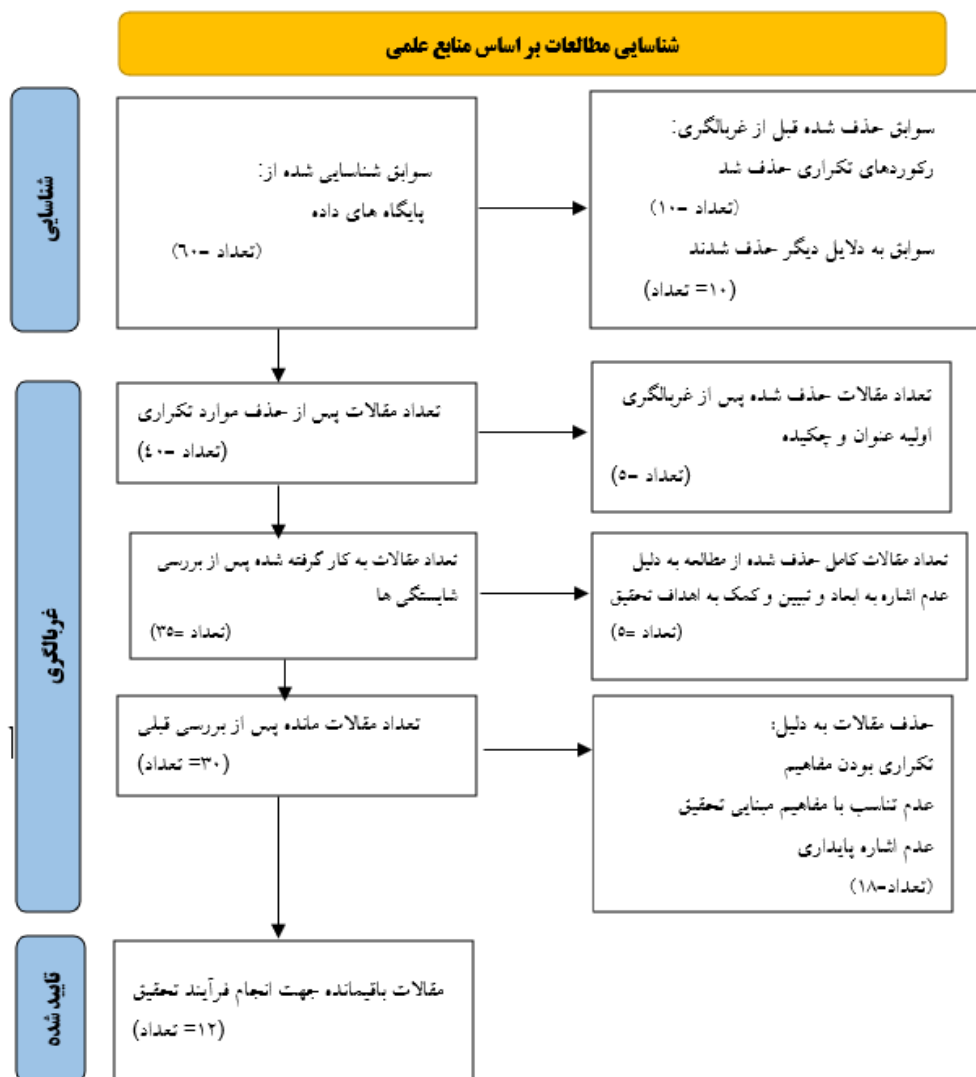
اوبشونکا، داکورث، سلبرایزن و شون^۱ (۲۰۱۲) بر مهارت‌های رفتاری همچون تعامل با ریسک و رهبری اشاره کرده‌اند که برای موفقیت در محیط‌های چالش‌برانگیز و نوآورانه ضروری هستند.

در جمع‌بندی از پیشینه تحقیق، می‌توان بیان کرد که در بررسی پیشینه‌های مرتبط با شایستگی‌های کارآفرینی و آموزش کارآفرینی، مشخص می‌شود که این حوزه به‌واسطه اهمیت آن در توسعه اقتصادی و اجتماعی جوامع، مورد توجه بسیاری از پژوهشگران قرار گرفته است. پژوهش‌های غفرانی و همکاران (۱۴۰۱) و سبک آرا (۱۴۰۰) نشان می‌دهند که شایستگی‌های کارآفرینی، این قابلیت را دارند که در سطوح مختلف آموزش و پرورش توسعه یابند و برنامه‌های آموزشی هدفمند می‌توانند به تقویت این شایستگی‌ها منجر شوند. پژوهش‌های کشاورزی و همکاران (۱۴۰۰) و اشرافی و جریبی (۱۳۹۹) به اهمیت تربیت معلمان با شایستگی‌های کارآفرینانه برای تقویت این مهارت‌ها در دانش‌آموزان و توسعه آموزش‌های کارآفرینی در مدارس تأکید می‌کنند. این مطالعات، به‌وضوح نشان می‌دهند که شایستگی‌های کارآفرینی مانند رهبری، تفکر سیستمی، مهارت‌های بین فردی و تفکر بصیرت‌گرا، برای موفقیت در آموزش کارآفرینی عناصر کلیدی هستند. با این حال، تحلیل عمیق این پیشینه‌ها نشان می‌دهد که خلأهای پژوهشی مشخصی در این حوزه وجود دارد. در حالی که بسیاری از تحقیقات به اهمیت شایستگی‌های کارآفرینانه در آموزش و توسعه کسب‌وکارها اشاره دارند، کمبود مطالعاتی که به‌طور خاص روی نوجوانان و رویکرد توسعه پایدار در مدارس تمرکز داشته باشند، چشمگیر است. برای مثال، اگرچه پای خسته و همکاران (۱۳۹۶) به شایستگی‌های کارآفرینی در حوزه آموزش کشاورزی و توسعه پایدار اشاره کرده‌اند، مطالعات محدودی به ارائه یک چارچوب جامع و خاص برای آموزش کارآفرینی نوجوانان با رویکرد توسعه پایدار در مدارس پرداخته‌اند. این خلأ پژوهشی نشان می‌دهد که به تحقیقاتی نیاز است که به‌طور ویژه به این موضوع بپردازند و برای توسعه این شایستگی‌ها در نوجوانان چارچوبی منسجم ارائه کنند.

روش‌شناسی پژوهش

با توجه به مدل پیاز تحقیق ساندرز (۲۰۰۹)، این پژوهش به‌صورت کیفی و با رویکرد تفسیری انجام شده است. در لایه پارادایمی، پژوهش رویکرد تفسیری دارد که هدف آن، تفسیر و فهم عمیق پدیده‌ها از طریق تحلیل کیفی است. از لحاظ ماهیت، این پژوهش کاربردی است؛ زیرا نتایج آن قابلیت دارد که در جامعه موردبررسی اجرا شود. در لایه روش‌شناسی، از رویکرد فراترکیب برای شناسایی مؤلفه‌ها و ابعاد چارچوب تحقیق استفاده می‌شود. همچنین، این پژوهش از نظر استراتژی تحقیق، پیمایشی است و داده‌ها از طریق گردآوری و تحلیل مطالعات موجود و مصاحبه‌های کیفی جمع‌آوری می‌شوند. در این پژوهش، در گام نخست، به‌منظور شناسایی مؤلفه‌های تحقیق از روش فراترکیب استفاده می‌شود. در این روش مقاله‌های منتشرشده بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ به‌عنوان مبنای بررسی و جامعه هدف انتخاب شده است. در

نمونه‌گیری نیز از روش حذفی سیستماتیک استفاده شده است. بر اساس الگوی پریسمای تحقیق (شکل ۱)، در نهایت ۱۲ مقاله برای بررسی انتخاب شد.

شکل ۱. پریسمای تحقیق برای انتخاب نمونه‌های نهایی از مقاله‌ها

در این پژوهش از نرم‌افزار مکس کیودا، به‌منظور کدگذاری مفاهیم معنایی استفاده شده است. همچنین، از چک‌لیستی که شامل معیارهای مختلف برای ارزیابی کیفیت بالا، پایین و متوسط هر یک از مطالعات اولیه است، استفاده شده است. هدف از امتیازدهی به هر مطالعه، افزایش اعتبار مطالعه با ابزار مناسب چک‌لیست و خروج مطالعات با کیفیت پایین از فرایند بررسی است. در جدول ۱، نمونه‌ای از چک لیست ارزیابی ۱۲ مطالعه بر اساس معیارهای مدنظر آورده شده است.

جدول ۱. نمونه‌ای از ارزیابی ۱۲ مطالعه بر اساس چک‌لیست

ردیف	مطالعه	معیار	مطالعه ۱	مطالعه ۲	مطالعه ۳	مطالعه ۴	مطالعه ۵	مطالعه ۶	مطالعه ۷	مطالعه ۸	مطالعه ۹	مطالعه ۱۰	مطالعه ۱۱	مطالعه ۱۲
۱	روشن بودن اهداف تحقیق	۳	۴	۱	۵	۳	۱	۴	۴	۴	۴	۱	۴	۵
۲	منطق روش	۲	۳	۱	۵	۲	۱	۳	۵	۵	۵	۲	۴	۴
۳	طرح تحقیق	۱	۲	۱	۵	۳	۱	۴	۵	۵	۴	۲	۴	۵
۴	نمونه‌برداری	۳	۴	۲	۴	۴	۲	۴	۴	۵	۴	۱	۵	۵
۵	جمع‌آوری داده‌ها	۳	۳	۳	۲	۳	۱	۳	۵	۵	۴	۲	۴	۵
۶	انعکاس‌پذیری	۴	۳	۴	۵	۴	۲	۳	۴	۴	۴	۱	۴	۵
۷	ملاحظات اخلاقی	۳	۳	۱	۴	۳	۱	۴	۵	۵	۵	۱	۵	۴
۸	دقت تجزیه و تحلیل	۴	۳	۱	۵	۲	۱	۴	۴	۴	۵	۱	۵	۴
۹	بیان روشن یافته‌ها	۳	۲	۲	۵	۴	۲	۳	۵	۵	۵	۲	۵	۴
۱۰	ارزش تحقیق	۳	۱	۲	۵	۳	۱	۱	۴	۴	۵	۱	۵	۵
درجه کیفیت (بالا/پایین/متوسط)		متوسط	متوسط	پایین	بالا	متوسط	ضعیف	متوسط	بالا	بالا	بالا	ضعیف	بالا	بالا
ملاحظات			نیازمند قضاوت مرورگر دوم			نیازمند قضاوت مرورگر دوم						نیازمند قضاوت مرورگر دوم		

در این مرحله، منابع استخراج شده، توسط محقق دوم، در قالب «جست‌وجوگر»، به‌طور مستقل مطالعه و از نظر معیارهای ذکر شده در جدول ۱ بررسی شد و در صورت رد شدن معیار، وی دلیل رد آن را ذکر می‌کرد. در صورت اختلاف نظر بین افراد، «جست‌وجوگر سوم» در خصوص آن معیار داوری می‌کرد. «میزان توافق» بین دو مرورگر با استفاده از آزمون کاپا تعیین شد. مقدار شاخص کاپا که به کاپای کوهن معروف است، بین صفر تا یک نوسان دارد. در این پژوهش، شاخص کاپا ۰/۷۸ است که توافق بالا بین دو جست‌وجوگر را نشان می‌دهد. در نهایت، تمامی مقاله‌ها وارد مطالعه شده، توسط یک نفر متخصص و صاحب‌نظر کنترل و تأیید شد. منابع به‌صورتی در اختیار «جست‌وجوگرها» قرار گرفت که نام مؤلف، مؤسسه و مجله مربوطه پوشانده شده باشد.

یافته‌های پژوهش

این بخش به تجزیه و تحلیل اطلاعات و نحوه اجرای روش فراترکیب اختصاص دارد. در این بخش، مراحل عملیاتی فراترکیب که در بخش قبلی تشریح شد، به‌ترتیب ذکر شده و اطلاعات به‌دست‌آمده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

تعریف سؤال پژوهش

به منظور تنظیم سؤال پژوهش، اولین گام برای محققان این است که مطالعه بر چه چیزی تمرکز دارد. سؤال اصلی پژوهش حاضر عبارت است از: شناسایی مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های مرتبط با چارچوب شایستگی کارآفرینی جهت آموزش نوجوانان با رویکرد توسعه پایدار. این سؤال با مدنظر قرار دادن پارامترهای مندرج در جدول ۲ طراحی شده است.

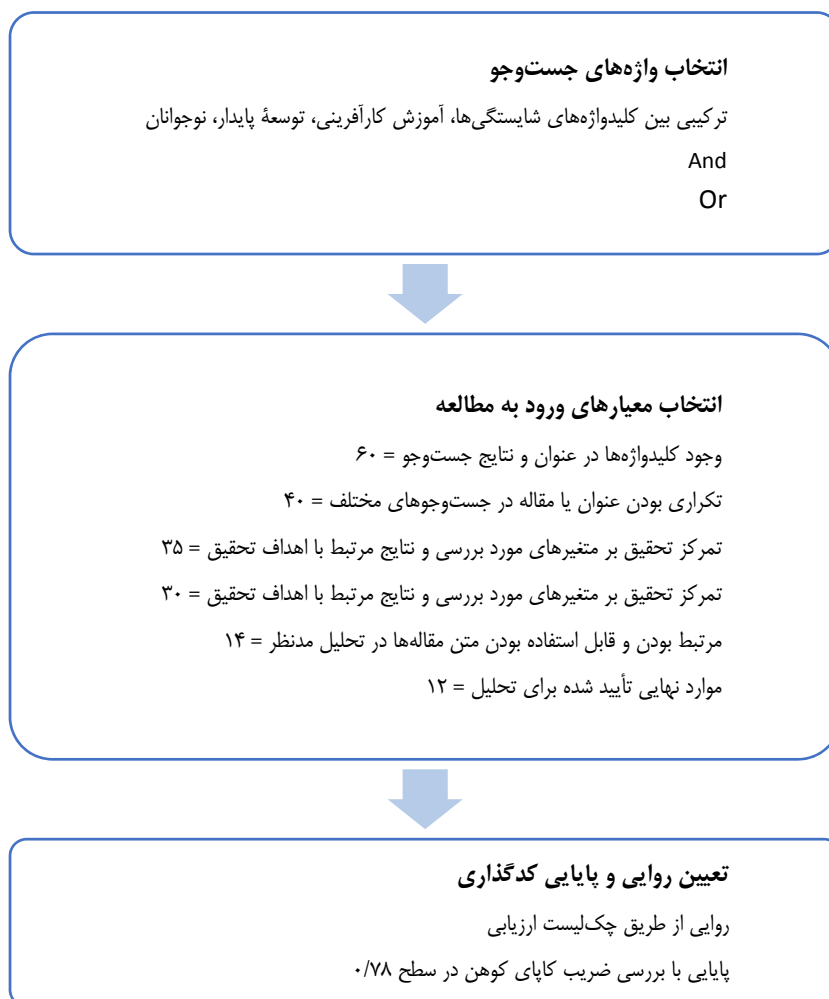
جدول ۲. سؤال پژوهش

پارامترها	تنظیم سؤال
چه چیزی (سؤال مورد مطالعه):	مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های مرتبط با آموزش کارآفرینی در میان نوجوانان با رویکرد توسعه پایدار، مهارت‌های کارآفرینی و شایستگی‌های کارآفرینی کدام‌اند؟
چه کسی (جامعه مورد مطالعه):	در این پژوهش پایگاه‌های داده و موتور جست‌وجوی مختلفی بررسی شد که عبارت‌اند از: اسکوپوس، وب آو ساینس و پروکوئست
چه وقت (محدودیت زمانی):	در این تحقیق برای انتخاب مقاله‌های مرتبط با موضوع مورد بررسی، ابتدا محدودیت زمانی در نظر گرفته نشد؛ اما پس از جست‌وجوهای انجام‌شده در پایگاه‌های داده‌ای مرتبط، مشخص شد که مقاله‌های مورد استفاده و مفید بر اساس فیلترهای صورت گرفته، بیشتر در محدوده سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۴ انجام شده‌اند؛ هرچند مقاله‌های نهایی منتخب، فقط بر اساس نیاز و اهداف تحقیق انتخاب شدند و محدودیت زمانی در این زمینه نقشی نداشته است.
چگونگی (روش فراهم‌آوری مطالعات):	در این پژوهش روش «تحلیل اسنادی»، تحلیل داده‌های ثانویه استفاده شده است.

شناسایی و بازبایی مطالعات

در این پژوهش، سه پایگاه داده وب آو ساینس^۱، اسکوپوس^۲ و پروکوئست^۳ به منظور شناسایی و گردآوری مطالعات مختلف جست‌وجو شد. ابتدا تمرکز اصلی بر موضوع تحقیق و اهداف مرتبط بود. موضوع تحقیق، ارائه چارچوب شایستگی آموزش کارآفرینی برای نوجوانان در مدارس با رویکرد توسعه پایدار بوده است. بنابراین سه کلیدواژه محوری این پژوهش، آموزش کارآفرینی نوجوانان، شایستگی و پایداری و به صورت ویژه توسعه پایدار بوده است. به همین منظور در ابتدا هر یک از موارد فوق، به صورت جداگانه بررسی شد که در این مرحله از جست‌وجو، بر اساس and در پایگاه‌های داده‌ای استفاده شده است. در این زمینه در صورت وجود هر یک از کلیدواژه‌های مرتبط در عناوین، چکیده یا متن تحقیقات مدنظر، این مقاله در گام اول به عنوان ورودی اولیه انتخاب می‌شد. در گام دوم، از جست‌وجوی ترکیبی به صورت or بین کلیدواژه‌ها استفاده شد. همچنین به صورت ترکیبی از این روش‌ها به همراه یکدیگر استفاده شد. فرایند اجرای این تحقیق در قالب شکل ۲ ارائه شده است.

1. Web of Science
2. Scopus
3. Proquest

شکل ۲. فلوچارت روند انتخاب و ارزیابی و تأیید نهایی مقاله‌های بررسی شده

کدگذاری باز و جدول‌بندی داده‌ها

در این بخش پس از جمع‌بندی مقاله‌ها و دسته‌بندی آن‌ها، به مطالعه نتایج و متن مقاله‌ها پرداخته شد. بر اساس اهداف اصلی، یعنی شناسایی مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های مرتبط با چارچوب آموزش کارآفرینی نوجوانان در سه بُعد پایداری، شایستگی‌ها، جمله‌هایی که عبارت‌های معنایی مرتبط داشتند، استخراج شدند و بر اساس آن، از هر عبارت معنایی یک کد باز مرتبط با آن معرفی شد. این کدهای باز، در سه دسته رویکرد پایداری، مهارت‌ها و شایستگی‌ها دسته‌بندی شدند. در برخی مقاله‌ها، به برخی از این مفاهیم اشاره شده است. همچنین، برخی مفاهیم در مقاله‌های مختلف تکرار شده‌اند که به‌منظور خلاصه‌سازی نتایج، از ذکر چندین منبع برای یک مفهوم اجتناب شده است. در نهایت، پس از بررسی و جمع‌بندی، مقوله‌ها در قالب جدول ۳ دسته‌بندی شدند.

جدول ۳. دسته‌بندی مقوله‌های تحقیق

مقوله اصلی	مقوله فرعی	خوشه‌بندی	کد نهایی	مرجع
عمومی	فردی	فکری	تفکر نوآورانه	مدینا ویدال و همکاران (۲۰۲۳)
			ذهنیت انتقادی	لیندندر (۲۰۱۸)
			تفکر علمی	مدینا ویدال و همکاران (۲۰۲۳)
			توسعه تفکر پایدار	لیندندر (۲۰۱۸)
			تفکر مفهومی	لیندندر (۲۰۱۸)
			تفکر سیستمی	مدینا ویدال و همکاران (۲۰۲۳)
			شایستگی شناختی	اوبشونکا و همکاران (۲۰۱۲)
			شایستگی روان‌شناختی	دونو گونزالز و همکاران (۲۰۲۲)
		رفتاری	رفتار مشارکتی	لیندندر (۲۰۱۸)
			شایستگی رفتار رهبری	اوبشونکا، سیلبرایزن، اشمیت رودرموند و اشتوتزر ^۱ (۲۰۱۱)
			رفتار تعامل با ریسک	اوبشونکا و همکاران (۲۰۱۲)
			انگیزه و استقامت	بونایوتو و همکاران (۲۰۲۳)
			کانون کنترل	اوبشونکا و همکاران (۲۰۱۲)
			خودکارآمدی	لانس، بلوک و وسلینک ^۲ (۲۰۱۴)
			خودآگاهی	بونایوتو و همکاران (۲۰۲۳)
			تجربه کارآفرینی فردی	کامپو ترنرا، آمار سپولودا و اولیورو وگا ^۳ (۲۰۲۲)
			استقلال فردی	دونو گونزالز و همکاران (۲۰۲۲)
			مهارت پیش‌بینی	مدینا ویدال و همکاران (۲۰۲۳)
		مهارت فردی	قابلیت‌های دانشگاهی	کامپو ترنرا و همکاران (۲۰۲۲)
			مهارت فنی	مدینا ویدال و همکاران (۲۰۲۳)
			دانش فنی	لانس و همکاران (۲۰۱۴)
			ابتکار عمل	بونایوتو و همکاران (۲۰۲۳)
	ایده‌پردازی و خلاقیت	ایده‌پردازی و خلاقیت	شناسایی فرصت	لیندندر (۲۰۱۸)
			قابلیت تشخیص و به‌کارگیری فرصت‌ها	کامپو ترنرا و همکاران (۲۰۲۲)
			خلاقیت	بونایوتو و همکاران (۲۰۲۳)
			اجرای ایده	لیندندر (۲۰۱۸)
			قصد کارآفرینی	شون و داکورث ^۴ (۲۰۱۲)
			ایده‌پردازی و توسعه ایده	لیندندر (۲۰۱۸)
			تولید پایدار	لانس و همکاران (۲۰۱۴)
		پایداری		

1. Obschonka, Silbereisen, Schmitt-Rodermund & Stuetzer

2. Lans, Blok & Wesselink

3. Campo-Tertera, Amar-Sepúlveda & Olivero-Vega

4. Schoon & Duckworth

مقوله اصلی	مقوله فرعی	خوشه‌بندی	کد نهایی	مرجع
مدیریتی	کارکردی		مهارت اجتماعی	لرنر و دیمون ^۱ (۲۰۱۲)
			ادراک اجتماعی، فرهنگ، بین فرهنگی	کامپو ترنرا و همکاران (۲۰۲۲)
			توانمندی‌های اجتماعی	لانس و همکاران (۲۰۱۴)
			شناسایی فرصت‌های محیطی	لانس و همکاران (۲۰۱۴)
			مهارت‌های اقتصادی	شون و داکورث (۲۰۱۲)
	ارتباطی		تصمیم‌گیری	بونایوتو و همکاران (۲۰۲۳)
			برنامه ریزی	بونایوتو و همکاران (۲۰۲۳)
			بسیج منابع	بونایوتو و همکاران (۲۰۲۳)
			توسعه سیستم‌های مدیریتی	لانس و همکاران (۲۰۱۴)
			سازمان‌دهی	لرنر و دیمون (۲۰۱۲)
			ارزیابی و داوری	هو، اوی، کانگ و چان ^۲ (۲۰۱۸)
			هماهنگی	لانس و همکاران (۲۰۱۴)
انحصاری	فناوری		کار با نیروی انسانی	اوبشونکا و همکاران (۲۰۱۱)
			مهارت‌های تیم‌سازی	بونایوتو و همکاران (۲۰۲۳)
			مدیریت رفتار کارآفرینی	اوبشونکا و همکاران (۲۰۱۱)
	کسب‌وکار		کار و تعامل با دیگران	بونایوتو و همکاران (۲۰۲۳)
			شبکه‌سازی	بونایوتو و همکاران (۲۰۲۳)
			شایستگی فرهنگی	لانس و همکاران (۲۰۱۴)
			مهارت‌های دیجیتال	بونایوتو و همکاران (۲۰۲۳)
		مهارت‌های نرم‌افزاری	مهارت‌های نرم‌افزاری	شاهین، ایلچ، گونسالوز و ویتل ^۳ (۲۰۲۱)
			مهارت فناوری	دونو گونزالز و همکاران (۲۰۲۲)
		شایستگی فعالیت تجاری	شایستگی فعالیت تجاری	اوبشونکا و همکاران (۲۰۱۱)
			شایستگی تجاری سازی	لرنر و دیمون (۲۰۱۲)
			ایجاد کارایی	هو و همکاران (۲۰۱۸)
			سواد مالی	لیندر (۲۰۱۸)
			دانش کارآفرینی و راه‌اندازی	لیندر (۲۰۱۸)
			استارت‌آپ	بونایوتو و همکاران (۲۰۲۳)
			دانش حقوقی	لانس و همکاران (۲۰۱۴)
			شایستگی دانش بازار	اوبشونکا و همکاران (۲۰۱۱)
			جذب منابع	لیندر (۲۰۱۸)
			شناسایی فرصت	مدینا ویدال و همکاران (۲۰۲۳)

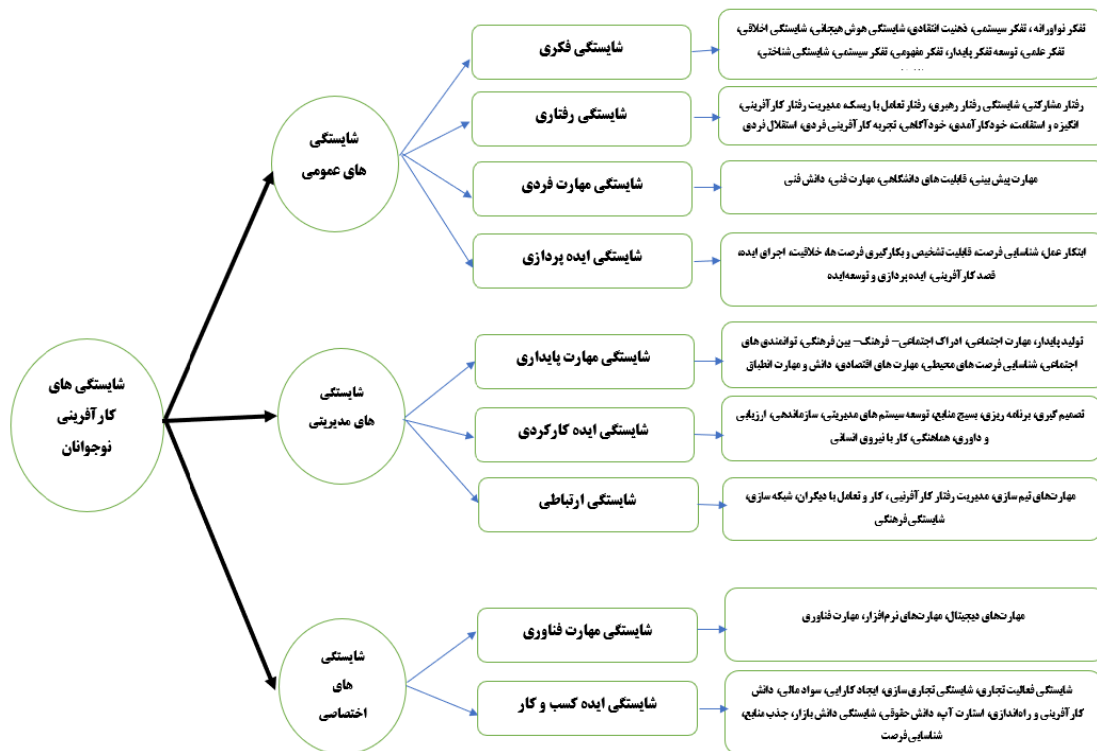
1. Lerner & Damon

2. Ho, Uy, Kang & Chan

3. Shahin, Ilic, Gonsalvez & Whittle

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

این مقاله با هدف ارائه مدلی مناسب برای شایستگی کارآفرینی، به‌منظور آموزش نوجوانان با رویکرد توسعه پایدار انجام شده است. با استفاده از روش‌های فراترکیب، سه بُعد اصلی شایستگی‌های عمومی، مدیریتی و اختصاصی شناسایی شدند (شکل ۳).

شکل ۳. الگوی شایستگی کارآفرینی نوجوانان

بر این اساس می‌توان بیان کرد که در این پژوهش، سه دسته اصلی شایستگی‌های عمومی، مدیریتی و اختصاصی شناسایی شده است. شایستگی‌های عمومی، مهارت‌هایی مانند تفکر نوآورانه، شایستگی اخلاقی و خودکارآمدی را شامل می‌شود که به توسعه فردی و پایداری کمک می‌کند. شایستگی‌های مدیریتی، از مؤلفه‌های کارکردی و ارتباطی تشکیل شده است که مهارت‌هایی مانند تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و هماهنگی را دربرمی‌گیرد. شایستگی‌های اختصاصی نیز، مهارت‌های فناوری و کسب‌وکار را شامل می‌شود که به نوجوانان در استفاده از فناوری‌های نوین و مدیریت مالی کمک می‌کند.

شایستگی‌های عمومی ویژگی‌ها و مهارت‌هایی را شامل می‌شود که نوجوانان را در توسعه فردی و تفکر پایدار یاری می‌کند. تفکر نوآورانه، تفکر سیستمی، ذهنیت انتقادی و خودآگاهی، از جمله شایستگی‌های عمومی است. شایستگی‌های مدیریتی، مؤلفه‌های کارکردی و ارتباطی را شامل می‌شود که توانایی‌هایی مانند تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی، توسعه سیستم‌های مدیریتی، هماهنگی و شبکه‌سازی را دربرمی‌گیرد. شایستگی‌های اختصاصی نیز مهارت‌های مرتبط با فناوری

و کسب‌وکار است که نوجوانان را در استفاده از فناوری‌های جدید و مدیریت مالی و بازاریابی یاری می‌کند. نتایج این پژوهش شایستگی‌های کلیدی مؤثر بر آموزش کارآفرینی نوجوانان را شناسایی کرد، شایستگی‌هایی که در ارتقای توانمندی‌های فردی و گروهی این گروه سنی، نقش مهمی ایفا می‌کنند. پژوهشگرانی همچون مدینا ویدال و همکاران (۲۰۲۳) نیز شایستگی‌هایی نظیر تفکر نوآورانه، تفکر علمی و تفکر سیستمی را تأیید کرده‌اند. این مهارت‌ها به نوجوانان کمک می‌کنند تا در مواجهه با چالش‌های پیچیده‌تر و نیازهای تغییرپذیر بازار، با دیدی جامع‌تر و خلاق‌تر برخورد کنند. علاوه‌براین، شایستگی‌های روان‌شناختی و شناختی نیز به‌عنوان عوامل مؤثر بر یادگیری و اجرای موفقیت‌آمیز کارآفرینی شناخته شده‌اند. تحقیقات گونزالز و همکاران (۲۰۲۲) و آپچونکا و همکاران (۲۰۱۲) نشان می‌دهد که تقویت این شایستگی‌ها می‌تواند در ایجاد اعتمادبه‌نفس و خودکارآمدی نوجوانان مؤثر باشد که این به سهم خود، به توانایی آن‌ها در تحمل ریسک‌ها و اتخاذ تصمیمات مستقل کمک می‌کند. همچنین، شایستگی‌هایی نظیر شناسایی فرصت‌ها و رفتار مشارکتی که در پژوهش‌های لیندر و همکاران (۲۰۱۸) و کامپو ترنرا و همکاران (۲۰۲۲) مطرح شده‌اند، در این پژوهش به‌عنوان عناصر اساسی برای موفقیت در فعالیت‌های کارآفرینی تأیید شده است. این شایستگی‌ها نوجوانان را قادر می‌سازند تا در گروه‌های کاری با همکاران خود به‌طور مؤثر همکاری کنند و از فرصت‌های جدید به بهترین نحو بهره‌برداری کنند. درنهایت، مجموعه‌ای از مهارت‌های عملی مانند مهارت‌های فنی، مهارت‌های تیم‌سازی و مدیریت منابع که در پژوهش‌های بوناوتو و همکاران (۲۰۲۳) و لانس و همکاران (۲۰۱۴) پیشنهاد شده‌اند، به‌عنوان عوامل کلیدی در آماده‌سازی نوجوانان برای ورود به دنیای کارآفرینی شناسایی شده‌اند. این مهارت‌ها به نوجوانان کمک می‌کنند تا توانایی‌های خود را در حوزه‌های مختلف تقویت و در محیط‌های پویا و متغیر کسب‌وکار موفق عمل کنند.

در یک جمع‌بندی در اجزای فرعی شایستگی‌ها می‌توان گفت که در بررسی شایستگی‌های مختلف شناسایی شده در زمینه کارآفرینی و توانمندسازی فردی، شایستگی‌های فکری و شناختی به‌عنوان پایه‌گذار موفقیت در فرایند کارآفرینی مطرح شده‌اند. مدینا ویدال و همکاران (۲۰۲۳) بر اهمیت، تفکر نوآورانه، تفکر علمی و تفکر سیستمی تأکید کرده‌اند که همه اینها به تقویت توانایی‌های تحلیلی و نوآورانه فرد کمک می‌کنند. همچنین، ذهنیت انتقادی که در پژوهش لیندر (۲۰۱۸) به بحث گذاشته شده است، به توانایی فرد در ارزیابی و تجزیه و تحلیل اطلاعات کمک می‌کند که این امر، به‌ویژه در فرایندهای تصمیم‌گیری کارآفرینانه حائز اهمیت است. شایستگی‌های رفتاری نیز در موفقیت کارآفرینی نقش بسزایی ایفا می‌کنند. اوبشونکا و همکاران (۲۰۱۱) به شایستگی رفتار رهبری و رفتار مشارکتی اشاره کرده‌اند که این موارد در توانایی کارآفرینان برای هدایت تیم‌ها و تعامل مؤثر با دیگران کلیدی هستند. همچنین، انگیزه و استقامت که در پژوهش بوناوتو و همکاران (۲۰۲۳) شناسایی شده است، می‌تواند عاملی تعیین‌کننده در مواجهه با چالش‌ها و نامایمات تلقی شود. علاوه‌براین، شایستگی‌های فردی مانند خودآگاهی و خودکارآمدی (لانس و همکاران، ۲۰۱۴؛ بوناوتو و همکاران، ۲۰۲۳) به فرد کمک می‌کنند تا به توانایی‌های خود اعتماد داشته باشد و در مسیر کارآفرینی پیشرفت کند. استقلال فردی و تجربه کارآفرینی فردی نیز، به ایجاد یک رویکرد مستقل و خلاق در فرایند کارآفرینی کمک می‌کند (دونو گونزالز و همکاران، ۲۰۲۲؛ کامپو ترنرا و همکاران، ۲۰۲۲). شایستگی‌های اجتماعی و ارتباطی از دیگر ابعاد مهم در فرایند

کارآفرینی هستند. مهارت‌های اجتماعی و توانمندی‌های شبکه‌سازی (لانس و همکاران، ۲۰۱۴؛ بونایوتو و همکاران، ۲۰۲۳) به افراد کمک می‌کنند تا ارتباطات مؤثری با دیگران برقرار کرده و از منابع مختلف بهره‌برداری کنند. به‌علاوه، شایستگی فرهنگی و مهارت‌های دیجیتال در عصر مدرن، می‌تواند به کارآفرینان در شناخت فرصت‌ها و چالش‌های بازارهای جهانی کمک کند (لانس و همکاران، ۲۰۱۴؛ بونایوتو و همکاران، ۲۰۲۳). در پژوهش بونایوتو و همکاران (۲۰۲۳) بر شایستگی‌های مدیریتی نظیر برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری و مدیریت رفتار کارآفرینی تأکید شده است. این شایستگی‌ها به کارآفرینان کمک می‌کنند تا به‌طور مؤثری منابع خود را مدیریت کنند و به تحقق اهداف کارآفرینانه خود بپردازند. به‌طور کلی، ترکیب این شایستگی‌ها می‌تواند به‌عنوان یک مدل جامع برای ارتقای ظرفیت‌های کارآفرینی و موفقیت در این حوزه به‌کار رود.

در نهایت، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که شایستگی‌های شناسایی‌شده می‌توانند به تربیت نسل جدیدی از کارآفرینان توانمند و پایدار کمک کنند. اجرای این الگو می‌تواند نوجوانان را نه‌تنها در کسب‌وکار، بلکه در توسعه فردی و پایداری نیز موفق سازد. به‌طور کلی، این پژوهش با ارائه یک الگوی جامع و کاربردی برای آموزش کارآفرینی به نوجوانان، زمینه توسعه مهارت‌ها و ویژگی‌های لازم برای موفقیت در دنیای پیچیده و پرتحول امروزی را فراهم می‌کند. به‌تناسب همین نتایج، می‌توان ساختارهای آموزشی و محتوای موردنیاز ارتقای سطح شایستگی‌های محوری نوجوانان را در جهت ارتقای کارآفرینی عملیاتی کرد. پیشنهاد می‌شود که مراکز آموزشی برای ارتقای شایستگی‌های عمومی، مانند تفکر نوآورانه و هوش هیجانی، برنامه‌های آموزشی تعاملی و پروژه‌محوری را معرفی کنند. این برنامه‌ها می‌توانند شامل کارگاه‌های عملی، جلسه‌های گروهی و بازی‌های نقش‌آفرینی باشند که دانش‌آموزان را به توسعه ایده‌های نوآورانه و حل مسائل واقعی تشویق می‌کنند. استفاده از فن‌هایی مانند مباحثه و تحلیل موردی، برای تقویت تفکر انتقادی و هوش هیجانی مفید خواهد بود.

در زمینه شایستگی‌های مدیریتی، پیشنهاد می‌شود که دوره‌های آموزشی مرتبط با مدیریت و رهبری برگزار شود. این دوره‌ها می‌توانند شامل آموزش مهارت‌های تصمیم‌گیری استراتژیک، مدیریت زمان و پروژه باشد. علاوه‌براین، ایجاد فرصت‌های کارآموزی در سازمان‌ها و شرکت‌ها، به نوجوانان امکان می‌دهد تا مهارت‌های مدیریتی خود را در محیط‌های واقعی تقویت و تجربه عملی کسب کنند. برای تقویت شایستگی‌های فنی مانند مهارت‌های فناوری و کسب‌وکار، مراکز علمی می‌توانند در زمینه فناوری‌های نوین و ابزارهای دیجیتال، دوره‌های آموزشی برگزار کنند. این دوره‌ها می‌توانند شامل آموزش برنامه‌نویسی، طراحی وب و مدیریت مالی و بازاریابی دیجیتال باشند. همچنین، فراهم کردن دسترسی به تجهیزات پیشرفته و ایجاد فضاهای کار اشتراکی، می‌تواند به تقویت مهارت‌های فنی نوجوانان در محیط‌های عملی کمک کند و آن‌ها را برای ورود به دنیای کسب‌وکارهای نوآورانه و پایدار آماده سازد.

در نهایت، پژوهش در زمینه آموزش کارآفرینی و توسعه پایدار، مانند مطالعه تأثیرهای بلندمدت آموزش کارآفرینی بر رشد اقتصادی منطقه‌ای یا تأثیرهای اجتماعی آن بر جوامع محلی، به‌عنوان موضوعاتی برای پژوهش‌های بعدی پیشنهاد می‌شود.

منابع

- اشرفی، سکینه و نجفی هزارجریبی، حبیب‌اله (۱۳۹۹). واکاوی شایستگی‌های کارآفرینان آموزشی. رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۱۱(۱)، ۹۵-۱۱۶.
- پای خسته، پریسا و علم بیگی، امیر و بطحایی، سیده سمیه (۱۳۹۶). بررسی شایستگی‌های موردنیاز توسعه کارآفرینی پایدار در آموزش عالی کشاورزی. فصلنامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، ۹(۴۰)، ۳۲-۴۳.
- چیدری، وحید؛ محمدیان، ایوب؛ خلیلی عراقی، مریم و رشادت جو، حمیده (۱۳۹۹). سنخ‌شناسی دیدگاه‌های سرمایه‌گذاران خطرپذیر در ارزیابی شرکت‌های نوپای فناوری مالی در اولین مرحله سرمایه‌گذاری در ایران. فصلنامه علمی پژوهشی توسعه کارآفرینی، ۱۳(۳)، ۳۲۱-۳۴۰.
- رمضان‌پور نرگسی، قاسم؛ طالقانی، غلامرضا؛ رمضان‌پور نرگسی، سمیه و غفاری، علی (۱۳۹۳). ارائه مدل کارآفرینی فناورانه در شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر در پارک‌های علم و فناوری: رویکرد کیفی. مدیریت دولتی، ۶(۱)، ۸۵-۱۰۸.
- ساعدی، عبدالله؛ موسوی، سید نجم‌الدین و آهنگ، فرحناز (۱۳۹۹). کارآفرینی سیاسی: واکاوی پیامدهای آن در عرصه سیاست‌گذاری. مدیریت دولتی، ۱۲(۴)، ۶۷۴-۶۹۴.
- سبک‌آرا، مجید (۱۴۰۰). شایستگی‌های کارآفرینی: مهارت موردنیاز برای عملکرد تجاری. چهارمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت و صنعت.
- شفیعی، فاطمه و شوقی، بهزاد (۱۳۹۰). تبیین رویکرد شایستگی در آموزش کارآفرینی. اولین همایش ملی آموزش در ایران ۱۴۰۴، تهران.
- غفرانی، نرگس؛ حسینی، سیدرسول و موسی خانی، مرتضی (۱۴۰۱). طراحی مدل مدرسه کارآفرین مبتنی بر توسعه شایستگی‌های کارآفرینانه در مقطع متوسطه. توسعه کارآفرینی، ۱۵(۱)، ۱۴۱-۱۶۰.
- کریمی، سعید (۱۳۹۵). شایستگی‌های کارآفرینانه در آموزش کارآفرینی کشاورزی. مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی، ۳(۴)، ۵۵-۶۹.
- کشاورزی، فهیمه؛ جاودانی، محمد؛ بدخشان، مجید (۱۴۰۰). طراحی چارچوب شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان کارآفرین، نشریه نوآوری‌های آموزشی، ۲۰(۴)، ۳۵-۵۴.
- کلایی، امیرمحمد و یعقوبی، نورمحمد (۱۴۰۱). ارائه مدل حکمرانی پایدار با تأکید بر توسعه کارآفرینی. مدیریت دولتی، ۱۴(۲)، ۱۹۵-۲۱۴.
- مقیمی، سیدمحمد و سلمانیان، علیرضا (۱۴۰۳). بودجه‌ریزی کارآفرینانه در بودجه دولتی ایران: موانع و راه‌کارها. مدیریت دولتی، ۱۶(۱)، ۱۱-۲۶.

References

- Ashrafi, S. & Najafi Hezarjaribi, H. (2020). Investigating educational entrepreneurs' competencies. *New Approaches in Educational Management*, 11(41), 95-116. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.20086369.1399.11.41.5.4>. (in Persian)
- Bonaiuto, F., Perucchini, P., Placidi, V., Faggioli, S., Barroca, A., Ferot, C., ... & Bonaiuto, M. (2023). "Play to Lead" Board Game as A Potential Intervention to Promote Entrepreneurship Competences and Servant Leadership Skills in European Adolescents. *Psychology Hub*, 40(2), 59-68. <https://doi.org/10.13133/2724-2943/17761>.
- Brüne, N. & Lutz, E. (2020). The effect of entrepreneurship education in schools on entrepreneurial outcomes: a systematic review. *Management Review Quarterly*, 70(2), 275-305. <https://doi.org/10.1007/s11301-019-00168-3>
- Campo-Tenera, L., Amar-Sepúlveda, P. & Olivero-Vega, E. (2022). Interaction of potential and effective entrepreneurial capabilities in adolescents: modeling youth entrepreneurship structure using structural equation modeling. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 11(1), 1-17. <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-537148/v1>
- Carpenter, A. & Wilson, R. (2022). A systematic review looking at the effect of entrepreneurship education on higher education student. *The International Journal of Management Education*, 20(2), 100541. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2021.100541>
- Chizari, V., Mohammadian, A., Khalili Araghi, M. & Reshadatjoo, H. (2020). The Typology of the Venture capital's viewpoints for evaluation of fintech startups in the early stage of investment in Iran. *Journal of Entrepreneurship Development*, 13(3), 321-340. doi: 10.22059/jed.2020.299365.653298 (in Persian)
- Colabi, A. M. & Yaghoubi, N. M. (2022). Developing a Sustainable Governance Model with an Emphasis on Entrepreneurial Development. *Journal of Public Administration*, 14(2), 195-214. doi: 10.22059/jipa.2022.338281.3110 (in Persian)
- Cruz-Sandoval, M., Vázquez-Parra, J. C. & Alonso-Galicia, P. E. (2022). Student Perception of Competencies and Skills for Social Entrepreneurship in Complex Environments: An Approach with Mexican University Students. *Social Sciences*, 11(7), 314. <https://doi.org/10.3390/socsci11070314>
- Donoso-González, M., Pedraza-Navarro, I. & Palferro-Fernández, L. (2022). Analysis of entrepreneurial education—study of the configuration of the entrepreneurial identity through the acquisition of crucial transversal competences for future university students. *Education Sciences*, 12(5), 310. <https://doi.org/10.3390/educsci12050310>
- Ferreras-Garcia, R., Sales-Zaguirre, J. & Serradell-López, E. (2021). Developing entrepreneurial competencies in higher education: a structural model approach. *Education+ Training*, 63(5), 720-743. <https://doi.org/10.1108/et-09-2020-0257>
- García-González, A. & Ramírez-Montoya, M. S. (2023). Social entrepreneurship competency in higher education: an analysis using mixed methods. *Journal of Social Entrepreneurship*, 14(1), 91-109. <https://doi.org/10.1080/19420676.2020.1823872>.

- Ghofrani, N., Hosseini, S. R. & Mosakhani, M. (2022). An entrepreneurial school model based on the development of entrepreneurial Attitude in high school level. *Journal of Entrepreneurship Development*, 15(1), 160-141. doi: 10.22059/jed.2022.332859.653806 (in Persian)
- Ho, M. H. R., Uy, M. A., Kang, B. N. & Chan, K. Y. (2018, March). Impact of entrepreneurship training on entrepreneurial efficacy and alertness among adolescent youth. In *Frontiers in education* (Vol. 3, p. 13). Frontiers Media SA. <https://doi.org/10.3389/feduc.2018.00013>
- Iwu, C. G., Opute, P. A., Nchu, R., Eresia-Eke, C., Tengeh, R. K., Jaiyeoba, O. & Aliyu, O. A. (2021). Entrepreneurship education, curriculum and lecturer-competency as antecedents of student entrepreneurial intention. *The International Journal of Management Education*, 19(1), 100295. <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2019.03.007>
- Karimi, S. (2016). Entrepreneurial competencies in agricultural entrepreneurship education. *Journal of Entrepreneurship and Sustainable Agricultural Development*, 3(4), 55-69. <https://doi.org/10.22069/jead.2017.12350.1231>. (in Persian)
- Keshavarzi, F., Javadani, M. & Badakhshan, M. (2021). Designing a framework for the professional competencies of entrepreneurial teachers. *Journal of Educational Innovations*, 20(4), 35-54. <https://doi.org/10.22034/jei.2021.284117.1901> (in Persian)
- Lans, T., Blok, V. & Wesselink, R. (2014). Learning apart and together: towards an integrated competence framework for sustainable entrepreneurship in higher education. *Journal of Cleaner Production*, 62, 37-47. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.03.036>
- Lerner, R. M. & Damon, W. (2012). Entrepreneurship in adolescence: A relational developmental systems approach. *International Journal of Developmental Science*, 6(3-4), 117-126. <https://doi.org/10.3233/dev-2012-12107>
- Lindner, J. (2018). Entrepreneurship education for a sustainable future. *Discourse and Communication for Sustainable Education*, 9(1), 115-127. <https://doi.org/10.2478/dcse-2018-0009>
- Liu, M., Gorgievski, M. J., Qi, J. & Paas, F. (2022). Increasing teaching effectiveness in entrepreneurship education: Course characteristics and student needs differences. *Learning and Individual Differences*, 96, 102147. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2022.102147>
- Medina-Vidal, A., Buenestado-Fernández, M. & Molina-Espinosa, J. M. (2023). Financial literacy as a key to entrepreneurship education: a multi-case study exploring diversity and inclusion. *Social Sciences*, 12(11), 626. <https://doi.org/10.3390/socsci12110626>
- Moghim, S. M. & Salmanian, A. (2024). Entrepreneurial Budgeting in the Iranian Government Budget: Obstacles and Solutions. *Journal of Public Administration*, 16(1), 11-26. doi: 10.22059/jipa.2022.348731.3217 (in Persian)
- Obschonka, M., Duckworth, K., Silbereisen, R. K. & Schoon, I. (2012). Social competencies in childhood and adolescence and entrepreneurship in young adulthood: A two-study analysis. *International journal of developmental science*, 6(3-4), 137-150. <https://doi.org/10.3233/dev-2012-12108>

- Obschonka, M., Silbereisen, R. K., Schmitt-Rodermund, E. & Stuetzer, M. (2011). Nascent entrepreneurship and the developing individual: Early entrepreneurial competence in adolescence and venture creation success during the career. *Journal of Vocational Behavior*, 79(1), 121-133. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2010.12.005>
- Pay Khasteh, P., Elmi Beigi, A. & Bathaee, S.S. (2017). Investigating the competencies needed for sustainable entrepreneurship development in higher agricultural education. *Journal of Agricultural Education Management Research*, 9(40), 32-43. <https://doi.org/10.22092/jaeear.2017.107329.1271> (in Persian)
- Ramadanpour Nargesi, Gh., Taleghani, Gh., Ramadanpour Nargesi, S. & Ghafari, A. (2014). Presenting a Technological Entrepreneurship Model in Knowledge-Based Companies Located in Science and Technology Parks: A Qualitative Approach. *Public Management*, 6(1), 85-108. doi: 10.22059/jipa.2014.51708. (in Persian)
- Rijati, N., Purwitasar, D., Sumpeno, S. & Purnomo, M. H. (2022). A Rule-Generation Model for Class Imbalances to Detect Student Entrepreneurship Based on the Theory of Planned Behavior. *Cybernetics and Information Technologies*, 22(2), 160-178. <https://doi.org/10.2478/cait-2022-0023>
- Sabok Ara, M. (2021). Entrepreneurial competencies: Skills needed for business performance. *4th International Conference on Management and Industry*. (in Persian)
- Saeidi, A., Mousavi, S.N. & Ahang, F. (2021). Political Entrepreneurship: Analyzing Its Consequences in the Policy-Making Arena. *Public Management*, 12(4), 674-694. doi: 10.22059/jipa.2021.315461.2866. (in Persian)
- Schoon, I. & Duckworth, K. (2012). Who becomes an entrepreneur? Early life experiences as predictors of entrepreneurship. *Developmental psychology*, 48(6), 1719. <https://doi.org/10.1037/a0029168>
- Shafighei, F. & Shoghi, B. (2011). Explaining competency-based approach in entrepreneurial education. *First National Conference on Education in Iran 2025*, Tehran. (in Persian)
- Shahin, M., Ilic, O., Gonsalvez, C. & Whittle, J. (2021). The impact of a STEM-based entrepreneurship program on the entrepreneurial intention of secondary school female students. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 17(4), 1867-1898. <https://doi.org/10.1007/s11365-020-00713-7>
- Shittu, A. I. & Amao-Taiwo, B. (2021). Determinants of teenage entrepreneurial intentions during the coronavirus disease pandemic: a survey of high school students. *Journal of African Transformation Revue des mutations en Afrique*, 161. <https://doi.org/10.14738/abr.911.11180>
- Sidiropoulos, E. (2014). Education for sustainability in business education programs: a question of value. *Journal of cleaner production*, 85, 472-487. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.10.040>
- Syahrani, S. & Kello, A. P. (2022). Entrepreneurship intention among the student's college: shaperoentrepreneurial approach event model (case study at Borneo Tarakan university student). *INOVASI*, 18, 68-78. <https://doi.org/10.4995/thesis/10251/172361>

- Valerio, A., Parton, B. & Robb, A. (2014). *Entrepreneurship education and training programs around the world: dimensions for success*. <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-0202-7>
- Wang, S. M., Yueh, H. P. & Wen, P. C. (2019). How the new type of entrepreneurship education complements the traditional one in developing entrepreneurial competencies and intention. *Frontiers in psychology*, 10, 2048. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02048>
- Wenninger, H. (2019). Student assessment of venture creation courses in entrepreneurship higher education—An interdisciplinary literature review and practical case analysis. *Entrepreneurship Education and Pedagogy*, 2(1), 58-81. <https://doi.org/10.1177/2515127418816277>
- Yang, D. D. & Niyomsilp, E. (2022). Entrepreneurship Education on Sports college student's Entrepreneurship intention in Guangdong province, China. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัย เว ส เที รัน มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์*, 8(2), 224-233. <https://doi.org/10.5220/0006893107660771>